فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۲۵، شماره ۲۹، تابستان ۱۴۰۴

بررسی رابطه بین پذیرش اجتماعی و کم‌رویی در بین دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی شهرستان دشتی

حبیبه دربندی[۱] ، منصوره امیری[۲]

۱.مدیر آموزگار مقطع ابتدائی، اداره آموزش و پرورش شهرستان دشتی

۲.آموزگار مربی قرآن مقطع ابتدائی، اداره آموزش و پرورش شهرستان دشتی

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی وتعیین رابطه بین پذیرش اجتماعی و میزان کم رویی در بین دانش آموزان دختر پایه چهارم و پنجم مقطع ابتدایی شهرستان دشتی پژوهش حاضر تحقیقی توصیفی-پیمایشی است که به لحاظ هدف کاربردی می باشد. جامعه آماری کلیه دانش آموزان دختر پایه چهارم و پنجم مقطع ابتدایی شهرستان دشتی به تعدار ۸۵۰ نفر می باشد. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۷۴ نفر تعیین شد. روش نمونه گیری خوشه ای دو مرحله ای می باشد. ابزار تحقیق پرسشنامه استاندارد می باشد.یافته های تحقیق نشان داد که سطح کم رویی اکثر دانش آموزان متوسط می باشد.همچنین وضعیت پذیرش اجتماعی دانش آموزان در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد.همچنین نتایج فرضیه های تحقیق نشان داد که دو متغیر پذیرش اجتماعی و کم رویی ارتباط و همبستگی مستقیم و معناداری دارد.

واژگان کلیدی: پذیرش اجتماعی،کم رویی، دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی شهرستان دشتی

مقدمه

در پژوهش حاضر بررسی مؤلفه‌های کم رویی، پذیرش اجتماعی، فرسودگی در دانش آموزان، شرایط و عوامل بوجود آورنده هر یک از صفات مذکور در دانش‌آموزان و رابطه این مؤلفه‌ها با یکدیگر مورد شناسایی قرار گرفته شده است. مدرسه، به عنوان اولین جایگاه رسمی تجربه‌ی اجتماعی کودکان، می‌تواند نقش تعیین کننده ای در تقویت کم‌رویی یا پرورش مهارت‌های اجتماعی آنان ایفا کند. متأسفانه در بسیاری از موارد کم‌رویی کودکان در محیط مدرسه و فضای کلاس درس تقویت می‌گردد و چنین رفتار ناخوشایندی در شخصیت کودک تثبیت می‌شود. در غالب موارد، اولیای مدرسه رفتار انفعالی و آرام و سکوت مضطربانه‌ی کودک یا کودکان کم‌رو و ناتوان را به عنوان یک صفت پسندیده و ویژگی رفتاری مطلوب تلقی می‌نمایند، بعضاً با تأیید و تشویق‌های خود، به طور مستقیم و غیرمستقیم سعی می‌کنند آن را تقویت نمایند. علاوه بر خانه و مدرسه، عواملی همچون محرومیت‌ها و آسیب‌های اجتماعی، ناسازگاری‌های

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

شغلی، سلطه‌ها و فشارهای گروهی، مقایسه‌ها و برتری طلبی‌های قومی و نژادی، تقویت شخصیت انفعالی، پرخاشگری‌ها، ویرانگری خلاقیت‌های ذهنی و... می‌تواند از دیگر عوامل زمینه‌ساز فزونی اضطراب تشدید کم‌رویی و رفتارهای گوشه گیرانه باشد. همچنین در مورد پذیرش اجتماعی به عنوان یکی از صفات اساسی و مؤثر در رفتار دانش‌آموزان مطرح می‌شود. گروهی از انسان‌ها همیشه مطابق با نظرات و اعتقادات خود صحبت می‌کنند. اگر از آن‌ها در مورد موضوعی سؤال شود با صداقت به سؤالات پاسخ می‌دهند، در عقاید خود ثابت قدم هستند و تحت هر شرایطی پاسخ یکسان به سؤالات می‌دهند، حتی اگر پاسخ‌های آن‌ها طرد اجتماعی به دنبال داشته باشد. گروهی دیگر طوری حرف می‌زنند که مورد تأیید دیگران قرار بگیرند. اگر از آن‌ها در مورد موضوعی سؤالی شود طوری پاسخ می‌دهند که فکر می‌کنند دیگران دوست دارند آن‌طور پاسخ داده شود. سعی می‌کنند با قواعد و هنجارهای اجتماعی سازگاری نشان دهند و از طرد اجتماعی در امان بمانند. حرف‌زدن و رفتار کردن مطابق انتظارات دیگران را پذیرش اجتماعی می‌نامند. بنابراین پذیرش اجتماعی همانند یک پیوستاری است که در یک انتهای آن پذیرش اجتماعی خیلی بالا یعنی افرادی قرار دارند که نظرات و تجربیان خود را در مصاحبه‌ها و پاسخگویی به سؤالات تغییر شکل می‌دهند و در انتهای دیگر پذیرش اجتماعی خیلی پایین یعنی افرادی را شامل می‌شود که بع هیچ‌وجه نظرات و تجربیات خود را تغییر نمی‌دهند. در این پژوهش رابطه کم‌رویی و پذیرش اجتماعی مورد تبیین و بررسی قرار گرفته شده است.

در این پژوهش به بررسی رابطه متغیرهای کم‌رویی و پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان با متغیرهای فرسودگی تحصیلی و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان پرداخته خواهد شد. انسان اصالتاً موجودی اجتماعی است و نیازمند برقراری ارتباط با دیگران. بسیاری از نیازهای انسان و شکوفا شدن استعدادها و خلاقیت هایش فقط از طریق تعامل بین فردی و ارتباطات اجتماعی می‌تواند انجام شود. در هر جامعه درصد قابل توجی از کودکان، نوجوانان بدون آن که تمایلی داشته باشند، ناخواسته خودشان را در حصاری از کم‌رویی محبوس می‌کنند و شخصیت واقعی و قابلیت‌های ارزشمندشان در پس توده ای از ابرهای تیره‌ی کم‌رویی ناشناخته می‌ماند. پرداختن به پدیده‌ی کم‌رویی و بررسی عوامل اثر بخش بر آن از این رواهمیت دارد که تقریباً همه ما به گونه ای تجربه ای از کم‌رویی را در موقعیت‌های مختلف داشته ایم. روند تحولات اجتماعی گویای

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

این حقیقت است که مساله‌ی کم‌رویی غالباً با گذشت زمان، فشردگی و پیچیدگی روابط بین فردی و تشدید فشارهای اجتماعی، رقابت‌ها، گوشه گیری‌ها و تک روی‌ها گسترده‌تر و شدیدتر می‌شود و درصد بیش‌تری از جوانان و بزرگسالان را فرا می‌گیرد. مگراین که بتوانیم با تشخیص سریع واستفاده از روش‌های تربیتی و درمانی مناسب از گسترش و تشدید کم‌رویی پیشگیری کنیم. به بیان ساده کم‌رویی یعنی «خودتوجهی» فوق‌العاده و ترس از مواجه شدن با دیگران. زیرا کم‌رویی نوعی ترس یا اضطراب اجتماعی است که در آن فرد از مواجه شدن با افراد ناآشنا و ارتباطات اجتماعی گریز دارد. کم‌رویی از دیدگاه بین فرهنگی یک پدیده‌ی گسترده و متنوعی است که در نزد افراد، خانواده‌ها، جوامع و فرهنگ‌های مختلف معنایی متفاوت دارد. کودک یا نوجوانی ممکن است از نظر روانشناسی اجتماعی فردی کم‌رو باشد، اما از نظر خانواده یا مدرسه یک کودک یا نوجوان مودب و متین تلقی گردد. برخی دیگر کم‌رویی را مترادف با حیا وعفت می‌دانند و آن را تأیید و تشویق می‌کنند. پدیده‌ی کم‌رویی در کشورهای مختلف و از دیدگاه مطالعات بین فرهنگی، حاکمیت نظام‌های ارزشی و غالب بودن برخی اهداف خاص تربیتی بسیار مهم و قابل توجه است. در این پژوهش یکی از مسائلی که مورد توجه قرار گرفته ارتباط بین کم‌رویی با خود پنداره و فرسودگی تحصیلی دانش‌آموزان است (علوی، ۱۳۹۲). موقعیت‌های آموزشی به عنوان محل کار فراگیران محسوب می‌شود، اگرچه فراگیران در موقعیت‌های آموزشی به عنوان کارمند، کار نمیکنند یا شغل خاصی در آنجا ندارند، اما از دیدگاه روانشناختی، فعالیت‌های آموزشی و درسی آن‌ها را می‌توان به عنوان یک «کار» در نظر گرفت (عزیزی، ۱۳۸۷). متغیر فرسودگی به موقعیت‌ها و بافت‌های آموزشی گسترش پیدا کرده که از آن با عنوان فرسودگی تحصیلی نام برده می‌شود (سالملا آرو و همکاران، ۲۰۰۸). فرسودگی تحصیلی در میان دانش‌آموزان اشاره به احساس خستگی به خاطر تقاضاها و الزامات تحصیل (خستگی)، داشتن یک حس بدبینانه و بدون علاقه به تکالیف درسی فرد (بی‌علاقگی)، و احساس عدم شایستگی به عنوان یک دانش‌آموز (کارآمدی پایین) دارد (بولز[1] و همکاران، ۲۰۱۰). فرسودگی یک موضوع جدی تحصیلی و آموزشی است که حوزه پژوهش در حیطه استرس مرتبط با دانش‌آموزان و، یا فرسودگی را افزایش می‌دهد. استرس دانش‌آموزان ممکن است با زمینه اقتصادی- اجتماعی، شرایط خانوادگی، سبک‌های تدریس معلمان، جو

[1]- Boulse

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

مدرسه یا دانشکده، درگیری و کمک والدین و بسیاری خصیصه‌های شخصیتی دیگر آن‌ها همبستگی داشته باشد. یک برنامه مداخله جویانه ممکن است ایجاد شود تا از افزایش استرس تحصیلی جلوگیری کند تا آن‌ها را از خستگی هیجانی، فردیت زدایی و ناکارآمدی نجات بخشد (شعبانی، ۱۳۸۸). همچنین یکی از سازه‌های ذهنی افراد خود پنداره آنان است. خودپنداره یک سازه عمومی از ادراکات گوناگون درباره‌ی خود، به حساب می‌آید و در جریان مقایسه‌های درونی و بیرونی با سایر ویژگی‌های خود و دیگران حاصل می‌شود. خود پنداره محصول بازخوردهایی که همسالان کودک، والدین و معلمانش می‌دهند و ارزیابی کودک از تجارب ذهنی خودش است. کودکانی که پدر و مادرشان دائم به آن‌ها می‌گویند تو مغز نداری و احمقی ممکن است باورشان شود که مغز ندارند و احمق‌اند (چن[1]، ۲۰۰۴). مسأله دیگری که مطرح می‌شود ارتباط بین پذیرش اجتماعی با خود پنداره و فرسودگی تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی می‌باشد. گروهی از انسان‌ها همیشه مطابق با نظرات و اعتقادات خود صحبت می‌کنند. اگر از آن‌ها در مورد موضوعی سؤال شود با صداقت به سؤالات پاسخ می‌دهند، در عقاید خود ثابت قدم هستند و تحت هر شرایطی پاسخ یکسان به سؤالات می‌دهند، حتی اگر پاسخ‌های آن‌ها طرد اجتماعی به دنبال داشته باشد. گروهی دیگر طوری حرف می‌زنند که مورد تأیید دیگران قرار بگیرند. اگر از آن‌ها در مورد موضوعی سؤالی شود طوری پاسخ می‌دهند که فکر می‌کنند دیگران دوست دارند آن‌طور پاسخ داده شود. سعی می‌کنند با قواعد و هنجارهای اجتماعی سازگاری نشان دهند و از طرد اجتماعی در امان بمانند. حرف‌زدن و رفتار کردن مطابق انتظارات دیگران را پذیرش اجتماعی می‌نامند. بنابراین پذیرش اجتماعی همانند یک پیوستاری است که در یک انتهای آن پذیرش اجتماعی خیلی بالا یعنی افرادی قرار دارند که نظرات و تجربیان خود را در مصاحبه‌ها و پاسخگویی به سؤالات تغییر شکل می‌دهند و در انتهای دیگر پذیرش اجتماعی خیلی پایین یعنی افرادی را شامل می‌شود که به هیچ‌وجه نظرات و تجربیات خود را تغییر نمی‌دهند. طبیعی است که اکثریت انسان‌ها در حد وسط پیوستار قرار دارند (کریمی، ۱۳۸۸). پس به طور کلی مسأله اساسی مورد بررسی در این پژوهش این است که کم‌رویی و پذیرش اجتماعی تا چه میزان همبستگی و ارتباط دارد.

[1]- Chen

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

فرضیه‌های تحقیق:

فرضیه اصلی:

بین کم‌رویی و پذیرش اجتماعی در بین دانش آموزان مقطع ابتدایی شهرستان دشتی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی:

– بین کم‌رویی با فرسودگی تحصیلی در بین دانش آموزان مقطع ابتدایی شهرستان دشتی رابطه معنادار وجود دارد.

– بین پذیرش اجتماعی با کم رویی در بین دانش آموزان مقطع ابتدایی شهرستان دشتی رابطه معنادار وجود دارد.

پیشینه پژوهش

میکائیلی و همکاران (۱۴۰۳) در تحقیقی به بررسی ارتباط خودپنداره تحصیلی و فرسودگی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر پرداختند. تحلیل داده‌ها نشان داد که بین خودپنداره تحصیلی، فرسودگی تحصیلی و زیرمقیاس‌های آن (خستگی، بی علاقگی و ناکارآمدی تحصیلی) با عملکرد تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد. بر اساس نتایج رگرسیون چند متغیری بی علاقگی تحصیلی و خودپنداره تحصیلی به عنوان قوی ترین پیش بین‌های عملکرد تحصیلی بودند. بنابراین با ایجاد علاقه در دانش‌آموزان به عنوان مثال طراحی و ارائه مطالب درسی، به صورت جذاب و همچنین هدایت آن‌ها به رشته ای که علاقه دارند، و نیز ایجاد حس ارزشمندی در آن‌ها می‌توان عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را بهبود بخشید

بدری و همکاران (۱۴۰۳) در تحقیقی به بررسی ساختار عاملی پرسش‌نامه فرسودگی مربوط به مدرسه[1] با استفاده از رویکرد تحلیل عاملی تأییدی به اجرا درآمد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان دهنده این است که الگوی سه عاملی برازش قابل قبولی با داده‌ها دارد. ضریب آلفای کرونباخ نیز نشان داد که پرسش‌نامه فرسودگی مربوط به مدرسه از پایایی قابل قبولی برخوردار است. بالاخره نتایج این پژوهش نشان داد به لحاظ روایی همزمان بین مؤلفه‌های فرسودگی مربوط به مدرسه، با درگیری انگیزش یادگیری کلی و

[1]- SBI

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

زیرمقیاس‌های آن رابطه منفی معنی دار وجود دارد. پژوهش حاضر مفهوم جدید فرسودگی مربوط به مدرسه همراه با ابزار سنجش آن در موقعیت‌های تربیتی، آموزشی و مشاوره را فراهم نمود.

فخرایی و قاسم زاده(۱۴۰۲) در تحقیقی به بررسی نقش خانواده در بروز ناهنجاریهای رفتاری دانش‌آموزان سال اول تا سوم متوسطه شهر مراغه در سال تحصیلی ۸۹- ۸۸ صورت پرداختند. بر اساس نتایج به دست آمده از این پژوهش بین میزان ناهنجاری‌های رفتاری دانش‌آموزان و متغیرهای وضعیت اقتصادی خانواده، تحصیلات والدین، میزان تنبیه والدین، اختلافات خانوادگی، میزان استواری خانواده رابطه معناداری وجود دارد و هم چنین بین بعد خانواده و وضع اشتغال والدین با میزان ناهنجاری‌های رفتاری دانش‌آموزان رابطه معناداری دیده نشده است.

بازرگان و صادقی (۱۴۰۲) در پژوهشی رفتار وروابط میان فردی معلمان با دانش‌آموزان را در کلاس درس مورد بررسی قرار دادند. یافته‌ها نشان می‌دهد که معلمان با توجه به الگوی‌گیری خود را در بعد همکاری- مخالفت‌جویی و دانش‌آموزان معلمان خود را در بعد سلطه‌گری- سلطه‌پذیری قرار می‌دهند. نتایج نشان می‌دهد تصویری که معلمان از خود و ارتباطشان با دانش‌آموزان در ذهن دارند با تصویری که دانش‌آموزان از آنان دارند متفاوت است. تصویر معلمان از خود و ارتباطشان با دانش‌آموزان با تصویری که آنان از معلم مطلوب در ذهن دارند چندان تفاوتی ندارد، در حالی که تصویر دانش‌آموزان از معلم خود با تصویری که از معلم مطلوب دارند تفاوت دارد. تصویر ذهنی دانش‌آموزان و معلمان از معلم مطلوب به هم شبیه است.

علوی(۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی و مقایسه نقش سبک‌های تربیتی خانواده‌های سنتی ومدرن بر رفتار اجتماعی نوجوانان پرداخته است. نتایج نشان دادند که ۱- سبک‌های تربیتی می‌توانند رفتار و نقش اجتماعی نوجوانان را پیش‌بینی کنند. ۲- بین متغیرهای سبک‌های تربیتی و عملکرد اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

رضا پور و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به پژوهش حاضر به تعیین و مقایسه رابطه بین مؤلفه‌های ابرازگری هیجانی و خود پنداره در دانش‌آموزان دختر و پسر استثنایی پرداختند. نتایج نشان داد که بین ابراز صمیمیت و خود پنداره در دانش‌آموزان پسر و دختر رابطه مثبت وجود دارد. دانش‌آموزان پسری که ابرازگری هیجانی مثبت بیشتری داشتند از خود پنداره مثبت، و دانش‌آموزان دختری که ابرازگری هیجانی

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

منفی بیشتری داشتند از خود پنداره منفی برخوردار بودند. بین نمره کلی ابرازگری هیجان و خود پنداره در دانش‌آموزان پسر رابطه مثبت وجود داشت، اما در دانش‌آموزان دختر بین این دو مؤلفه رابطه ای مشاهده نشد.

کاوسیان و دیگران (۱۴۰۰) در تحقیقی به بررسی نقش اشتغال مادر، اختلافات خانوادگی، جدایی، تحصیلات والدین و تعداد فرزندان در خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی خانواده پرداختند. تحلیل یافته‌ها نشان داد که اختلافات والدین، جنسیت، جدایی والدین، اشتغال مادر و تحصیل پدر همبستگی معنی داری با خودپنداره خانوادگی دانش‌آموزان دارد. بین تعداد فرزندان و تحصیل مادر با خودپنداره خانوادگی رابطه معنی دار مشاهده نشد. نتیجه: نتایج رگرسیون چند متغییر نشان داد که دو متغییر اختلافات والدین است. این نتیجه، مبین آن است که اختلافات خانوادگی خودپنداره را تحت تأثیر شدید قرار می‌دهد. نیکولز و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی به تعیین رابطه خودپنداره تحصیلی، هیجان‌های تحصیلی مثبت (لذت، امیدواری) و منفی (اضطراب، عصبانیت و خستگی) با یادگیری خودگردان در دانش‌آموزان پرداختند. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش نشان داد رابطه خودپنداره تحصیلی و هیجانهای مثبت مربوط به کلاس با خودگردانی یادگیری مثبت معنادار و با هیجان‌های منفی و خودگردانی یادگیری منفی و معنادار است. متغیرهای خستگی، امیدواری، لذت و اضطراب با یادگیری خودگردان رابطه داشت و در تعامل با هم ۵۵ درصد از تغییرات یادگیری خودگردان را تبیین می‌کرد. اما خودپنداره تحصیلی قادر به پیشبینی یادگیری خودگردان نبود. نتیجه گیری: هیجان‌های تحصیلی قادر به پیشبینی یادگیری خودگردان هستند که از میان آن‌ها متغیر خستگی از کلاس بالاترین قدرت پیش بینی کنندگی را دارد. بنابراین محیط‌های آموزشی باید به دنبال پرورش هیجان‌های مثبت و کاهش هیجان‌های منفی در دانش‌آموزان از طریق بالاتر بردن کیفیت آموزش معلمان باشد.

فانبرز و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی بر روی ویژگی‌های خانوادگی دانش‌آموزان کج رفتار در مدرسه بر روی ۶۰ دانش‌آموز نتیجه گرفتند که ۲۷ درصد از دانش‌آموزان در ارتباط با معلمان و مدیر مدرسه دچار آسیب و ناهنجاری بودند. خانواده بیش‌تر این دانش‌آموزان جزء طبقه متوسط به پایین بودند. ۶۳ درصد از دانش‌آموزان در خانواده اشان اختلاف و تنش وجود داشت.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

سامرز و همکاران (۲۰۲۳) در تحقیقاتشان نشان دادند که خانواده می‌بایست برای فرزندان خود الگویی از پذیرش‌پذیری ارایه دهید. ما چه بخواهیم و چه نخواهیم تحت تأثیر الگوهای مختلف قرار می‌گیریم. اگر والدین احساس مسؤولیت و مراقبت را در کلیه رفتارهای خود نشان دهند، فرزندان نیز تحت تأثیر قرار خواهد گرفت. بهترین شیوه آموزش مسؤولیت‌پذیری به کودکان آن است که تا جایی که ممکن است در حضور آن‌ها مسؤولیت پذیری باشید، در بیان و رفتار به آن‌ها نشان دهید که برای دیگران ارزش قایلید، از ناراحتی دیگر ان رنج می‌برید، و بر رفتارها و نفس خود کنترل دارید

کان گاس[1] (۲۰۲۳) به ارزیابی روابط دانش‌آموزان با همکلاسی‌هایشان و معلمان در مدرسه پرداخت. یافته‌ها نشان داد در دانش‌آموزانی که جو عاطفی درون خانواده اشان همراه با تنش و آسیب بود در مدرسه در ارتباط با معلم و همکلاسی‌هایشان دچار آسیب و ناهنجاری‌هایی همچون فرسودگی تحصیلی و خودپنداره بیمارگونه بودند.

سالیوان (۲۰۲۴) در تحقیق خود نشان داده است خود پنداره کلی دانش‌آموزان کم توان ذهنی نسبت به عادی پایین‌تر می‌باشد. کودکان عادی در هنگام بازی و ارتباط اجتماعی خود پنداره‌ی بالاتری کسب می‌کنند.

لادرو و آرویلسون (۲۰۲۴) در تحقیق خود پیشنهاد می‌کنند که به‌کارگیری اصول روانشناختی علمی در آموزش از طریق تسهیل ایجاد موقعیت‌هایی که انگیزشی هستند، بر ارتقاء عزت نفس و ادرک خود پنداری کودکان و نوجوانان معلول چسمی –حرکتی تأثیر مستقیم و معناداری دارد. .

بوکسال (۲۰۰۸) با بررسی وضعیت و موقعیت محیط‌های تفریحی و آموزشی بر رشد عزت نفس و انگیزه دانش‌آموزان کم توان ذهنی در ۲۰ مدرسه به این نتیجه رسید که جو روانی و آموزشی و تفریحی حاکم بر محیط به مقدار زیادی بر عزت‌نفس و انگیزش دانش‌آموزان تأثیرگذار است (تایلور و همکاران، ۲۰۱۳).

ویدوویچ[2] و دیگران (۲۰۲۴) با بررسی عوامل روانشناختی، تربیتی و آموزشی خانواده کودکان معلول بر ویژگی‌های شخصیتی و ادراک از خود در کودکان معلول به این نتیجه رسیدند که وضعیت روانی و روابط اجتماعی خانواده در بر نحوه ادراک از خود در کودکان معلول تأثیر مستقیم دارد.

[1]- Kanga
[2]- Vidouvich

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

سوگای و لویس (۲۰۲۴) در تحقیقاتشان در زمینه آموزش مهارت‌های اجتماعی با هدف آموزش رفتارهای اجتماعی خاص به دانش‌آموزان کم‌رو و دارای خود پنداره منفی برنامه‌هایی طراحی کردند محققان شش فرض را درباره‌ی آموزش مهارت‌های اجتماعی ارائه کردند که باید توسط معلمان در نظر گرفته شود:

– مهارت‌های اجتماعی رفتارهای قابل یادگیری هستند که می‌توانند آموزش داده شوند. مهارت‌های اجتماعی می‌توانند به همان روشی فراگرفته شوند که مهارت‌های دیگر فراگرفته می‌شوند (تحصیلی، حرفه‌ای، زندگی روزانه).

– مشکلات در مدیریت رفتار، مشکلات در مهارت‌های اجتماعی به حساب می‌آیند.

– مهارت‌های اجتماعی پیش‌نیازهای ضروری برای مهارت‌های تحصیلی هستند. قابلیت اجتماعی و قابلیت تحصیلی به‌طور نزدیکی مرتبط و وابسته هستند.

– گام‌های اولیه در جورکردن یک برنامه درسی مهارت‌های اجتماعی، صرف زمان و انرژی می‌باشد.

مک کونل و ادوم (۲۰۲۵) در تحقیقشان دریافتند که مهارت‌های مورد نیاز برای تعاملات موفق دانش آموزان با بزرگسالان و معلمان برای جلوگیری از پیامدهای منفی خود پنداره تحصیلی از مهارت‌های مورد نیاز برای ارتباط با همسالان متفاوت هستند. در هر صورت با توجه به این‌که دلایل قطعی وجود ندارد که کدام مهارت‌ها برای کدام نوع تعامل ضروری هستند، اکثر متخصصان اعتقاد دارند که سنجش پیش از آموزش مهارت‌های اجتماعی بسیار مهم است.

هانلی– مکس‌ول (۲۰۲۵) در نتایج تحقیقشان نشان دادند که والدین به عنوان منبع تعیین ویژگی‌های خودپنداره تحصیلی و احساس پذیرش اجتماعی در مدرسه در جهت گسترش روابط موفقیت‌آمیز کودکان دارای تأثیرات زیادی می‌باشند، مهارت‌های ارتباطی مؤثر، درک سرنخ‌های اجتماعی و توانایی ابراز تفکرات و احساسات که می‌توانند به مقوله‌هایی شامل خودآگاهی، خودکنترلی/خودمدیریتی، همدلی، و همراهی کردن با دیگران منجر شوند

روش‌شناسی

پژوهش حاضر تحقیقی توصیفی–پیمایشی است که به لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. از لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها، از نوع پیمایشی است. در این پژوهش محقق با روش کتابخانه ای و میدانی به بررسی

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

موضوع پرداخته است. تحقیق کاربردی به سمت کاربرد عملی دانش هدایت می‌شود (سرمد و دیگران، ۱۳۸۳). در تحقیقات توصیفی- تحلیلی، محقق علاوه بر تصویرسازی آنچه هست به تشریح و تبیین دلایل چگونه بودن و چرایی وضعیت مسأله و ابعاد آن می‌پردازد (حافظ نیا، ۱۳۸۷).

جامعه آماری ،حجم نمونه و روش نمونه گیری

در پژوهش حاضر جامعه آماری کلیه دانش‌آموزان پایه چهارم و پنجم مقطع ابتدایی در شهر ستان دشتی می‌باشد. تعداد کل دانش‌آموزان این پایه ها در ۸۵۰ نفر می‌باشد. در این تحقیق حجم نمونه بر اساس جدول مورگان و جامعه با حجم بالا ۳۷۴ نفر تعیین شد. روش نمونه گیری خوشه ای دو مرحله ای می‌باشد وبه عنوان خوشه‌های اولیه انتخاب شدند و از درون خوشه‌ها چهار مدرسه دخترانه مشخص شدند. سپس از بین مدارس دانش‌آموزان به شیوه تصادفی انتخاب شدند.

یافته‌های مربوط به فرضیه‌های تحقیق

در این بخش هر یک از فرضیات تحقیق را با استفاده از تکنیک‌های آمار استنباطی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

فرضیه اصلی: بین پذیرش اجتماعی و کم‌رویی رابطه معنادار وجود دارد:

جدول۱ بیانگر رابطه بین کم‌رویی با فرسودگی تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد.

جدول۱-رابطه بین کم‌رویی با فرسودگی تحصیلی

متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
کم رویی و پذیرش اجتماعی	۰/۴۹	۰/۰۰۰
خود پنداره تحصیلی		

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود ضریب همبستگی پیرسون بیانگر رابطه مثبت نسبتاً خوب و قابل قبول بین کم‌رویی و پذیرش اجتماعی با خود پنداره این رابطه در سطح ۹۹ درصد اطمینان معنی دار است. بنابراین، فرضیه فوق تأیید شد.

فرضیه ۱: بین کم‌رویی با فرسودگی تحصیلی رابطه معنادار وجود دارد.

جدول۲ بیانگر رابطه بین کم‌رویی با فرسودگی تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد.

جدول۲-رابطه بین کم‌رویی با فرسودگی تحصیلی

متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
کم‌رویی	۰/۴۱	۰/۰۰۲
فرسودگی تحصیلی		

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود ضریب همبستگی پیرسون بیانگر رابطه نسبتاً خوب و قابل قبول بین کم‌رویی و فرسودگی تحصیلی است به این معنا که هر چقدر میزان کم‌رویی بیش‌تر باشد، فرسودگی تحصیلی دانش‌آموزان بالاتر می‌رود و بالعکس هر چقدر میزان کم‌رویی دانش‌آموزان کم‌تر باشد، فرسودگی تحصیلی کم‌تر می‌شود. این رابطه در سطح ۹۹ درصد اطمینان معنی دار است. بنابراین، فرضیه فوق تأیید شد.

فرضیه ۲: بین کم‌رویی با خود پنداره تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنادار وجود دارد.

جدول۳ بیانگر رابطه بین کم‌رویی با خود پنداره تحصیلی می‌باشد.

جدول۳-رابطه بین کم‌رویی با خود پنداره تحصیلی

متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
کم رویی	۰/۴۰	۰/۰۰۰
خود پنداره تحصیلی		

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود ضریب همبستگی پیرسون (۰/۴۰)بیانگر رابطه نسبتاً خوب و قابل قبول بین کم‌رویی و خود پنداره تحصیلی است به این معنا که هر چقدر میزان کم‌رویی در دانش‌آموزان بیش‌تر باشد، سطح خود پنداره تحصیلی ضعیف می‌باشد و هر چقدر میزان کم‌رویی کم‌تر باشد، خود پنداره تحصیلی سطح آن بالاتر می‌شود. این رابطه در سطح ۹۹ درصد اطمینان معنی دار است. بنابراین، فرضیه فوق تأیید شد.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

فرضیه ۱: بین بین کم‌رویی با فرسودگی تحصیلی همبستگی معنادار وجود دارد:

نتایج آزمون این فرضیه بیانگر رابطه نسبتاً خوب و قابل قبول بین کم‌رویی و فرسودگی تحصیلی است به این معنا که هر چقدر میزان کم‌رویی مادران بیش‌تر باشد، فرسودگی تحصیلی دانش‌آموزان بالاتر می‌رود و بالعکس هر چقدر میزان کم‌رویی دانش‌آموزان کم‌تر باشد، فرسودگی تحصیلی کم‌تر می‌شود. این رابطه در سطح ۹۹ درصد اطمینان معنی دار است. بنابراین، فرضیه فوق تأیید شد. نتایج این فرضیه با نتایج حاصل از تحقیقات علوی (۱۳۹۲)، معراجی و همکاران (۱۳۸۸)، شائوفلی و همکاران (۲۰۰۲)، بلاتنر (۲۰۰۰)، رضاپور و همکاران (۱۳۸۹)، نیکدل و همکاران (۱۳۸۷) و نویدیان و همکاران (۱۳۸۴) همخوانی و مطابقت دارد. نتایج بدست آمده از فرضیه نشان می‌دهد که دانش‌آموزان کم‌رو در مدرسه و ارتباطشان با معلمان و دانش‌آموزان دیگر دچار آسیب می‌شوند و یکی از پیامدهای آن می‌تواند فرسودگی تحصیلی آنان باشد. بنابراین چون دانش‌آموزان کم‌رو نمی‌توانند مثل سایر دانش‌آموزان استعدادهای خود را بروز دهند و در بیان خواسته‌ها و مشکلاتشان در مدرسه دچار کم‌رویی می‌باشند بر همین اساس در طول زمان این وضعیت منجر به فرسودگی تحصیلی‌شان می‌شود.

فرضیه ۲: بین کم‌رویی با خود پنداره تحصیلی دانش‌آموزان همبستگی معنادار وجود دارد:

نتایج آزمون این فرضیه بیانگر رابطه نسبتاً خوب و قابل قبول بین کم‌رویی و خود پنداره تحصیلی است به این معنا که هر چقدر میزان کم‌رویی در دانش‌آموزان بیش‌تر باشد، سطح خود پنداره تحصیلی ضعیف می‌باشد و هر چقدر میزان کم‌رویی کم‌تر باشد، خود پنداره تحصیلی سطح آن بالاتر می‌شود. این رابطه در سطح ۹۹ درصد اطمینان معنی دار است. بنابراین، فرضیه فوق تأیید شد. نتایج این فرضیه با نتایج حاصل از تحقیقات علوی (۱۳۹۲)، معراجی و همکاران (۱۳۸۸)، شائوفلی و همکاران (۲۰۰۲)، بلاتنر (۲۰۰۰)، رضا پور و همکاران (۱۳۸۹)، نیکدل و همکاران (۱۳۸۷) و نویدیان و همکاران (۱۳۸۴) همخوانی و مطابقت دارد. نتایج بدست آمده از فرضیه نشان می‌دهد که دانش‌آموزان کم‌رو در مدرسه و ارتباطشان با معلمان و دانش‌آموزان دیگر دچار آسیب می‌شوند و یکی از پیامدهای آن می‌تواند خودپنداره تحصیلی آنان باشد. به علت اینکه دانش‌آموزان کم‌رو در روابط و بیان خواسته‌ها و نیاز هایشان دچار آسیب می‌باشند، خود پنداره تحصیلی‌شان دچار آسیب می‌شود.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

منابع

انصاری مهابادی، فرشته، «اوقات فراغت و شکل‌گیری شخصیت فرهنگی، نمونه موردی دو دبیرستان دخترانه شهر تهران»، پایان نامه کارشناسی ارشد، (۱۳۸۲)، دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی.

رسولیان، الهی و افخم ابراهیمی، مریم؛ فاطمه و عزیزه، «ارتباط فرسودگی شغلی با ویژگی‌های شخصیتی در پرستاران»، اندیشه و رفتار، (۱۳۸۳)، ش۵: ۲۴-۱۸.

شریعتمداری، علی، (۱۳۸۲)، روان‌شناسی تربیتی، انتشارات مشعل.

شعبانی، حسن، (۱۳۸۱)، مهارت‌های آموزشی و پرورشی (روش‌ها و فنون تدریس)، انتشارات سمت.

شهیدی، مریم، «مطالعه جامعه شناختی عوامل اجتماعی مؤثر در آسیب‌های فراغتی دختران جوان»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، (۱۳۸۶)، واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی.

عزیزی، فیض آبادی و صالحی، لیلا؛ زهرا و مریم، «تحلیل عامل اکتشافی و تأییدی پرسش‌نامه فرسودگی شغلی مازلاک در کارکنان دانشگاه تهران»، مطالعات روانشناختی، (۱۳۸۷)، دوره ۴، شماره ۱۲.

فاضلی نیا، فرزانه، «نقش خانواده و مدرسه در آسیب‌زایی اجتماعی»، پایان نامه کارشناسی ارشد، (۱۳۸۰)، دانشگاه الزهرا.

کریمی، یوسف، (۱۳۸۸)، روانشناسی شخصیت، نشر ویرایش، چاپ سیزدهم.

نوابی نژاد، شکوه، (۱۳۷۹)، رفتارهای بهنجار و ناهنجار نوجوانان و راه‌های پیشگیری و درمان، انتشارات انجمن اولیاء و مربیان.

هارجی، اون، ساندرز، کرستین و دیوید دیکسون، (۱۹۹۴)، مهارت‌های اجتماعی در ارتباطات فردی، ترجمه مهرداد فیروز بخت و خشایار بیگی، انتشارات رشد.

هارجی، اون، ساندرز، کرستین و دیوید دیکسون، (۱۹۹۸)، مهارت‌های اجتماعی در ارتباطات فردی، ترجمه مهرداد فیروزبخت و خشایار بیگی، انتشارات رشد.

Boles, J. S, Dean, D.H, Ricks, J.M, (2000). The Dimensionality of The Maslach Burnout Inventory Across Small Business Owners And Educators, Journal Of Vocation Behavior, 56, PP 12-34.

Chen, Y. H., Thompson, M. S. (2004). Confirmatory Factor analysis of school self-concept inventory. Collected in the database of education Recourses information center.

Jossey-Bass. Boles, J. S, Dean, D.H, Ricks, J.M, (2000). The Dimensionality of The Maslach Burnout Inventory Across Small Business Owners And Educators, Journal of Vocation Behavior, 56,PP 12-34.

Lizgic, F. & Akyuz, G. & Dogan,O. & Kugu, N. (2004). Social phobia among university students and its relation to self-esteem and body image. Canadian Journal of Psychiatry,49(9),630-634.

Maslach, C., & Leiter, M. P. (1997). The truth about burnout. San Francisco:

Maslach, C., Schaufeli,W.B., & Leiter, M.P. (2001). Job burnout. Annual Review of Psychology, 52, PP 397–422.

Popovici, D. V., &Buică-Belciu, C. (2013).Self-concept Pattern in Adolescent Students with Intellectual Disability.*Procedia-Social and Behavioral Sciences*, *78*, 516-520.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

Roşu, S., Dumitrescu, A. L., Daniela, I., & Zeta, I. (2013).Self-concept, Social Physique Anxiety, Social Comparison, Shyness, Sociability and Oral Health in Romanian Undergraduates.*Procedia-Social and Behavioral Sciences*, *78*, 481-485.

Roşu, S., Dumitrescu, A. L., Dănilă, I., &Zetu, I. (2013).Self-concept, Social Physique Anxiety, Social Comparison, Shyness, Sociability and Oral Health in Romanian Undergraduates.*Procedia-Social and Behavioral Sciences*, *78*, 481-485.

Salmela-Aro, K. Kiuru, N., Leskinen, E. and Nurmi, J. (2009). European Journal of Psychological Assessment, 25, PP 48-57.

Tan, J. B. Y., & Yates, S. M. (2007).A Rasch analysis of the academic self-concept questionnaire.*International Education Journal*, *8*(2), 470-484.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]

فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۲۵، شماره ۲۹، تابستان ۱۴۰۴

Investigating the Relationship Between Social Acceptance and Shyness among Female Elementary School Students in Dashti County

Habibeh Darbandi1 and Mansoureh Amiri2

1. Primary School Teacher, Department of Education and Training, Dashti County
2.Primary School Quran Teacher, Department of Education and Training, Dashti County

Abstract

The purpose of the present study is to investigate and determine the relationship between social acceptance and the level of shyness among female fourth and fifth grade elementary school students in Dashti County. The present study is a descriptive-survey study that is applied in terms of its purpose. The statistical population of all female fourth and fifth grade elementary school students in Dashti County is 850 people. The sample size was determined based on the Cochran formula as 374 people. The cluster sampling method is a two-stage cluster sampling method. The research tool is a standard questionnaire. The research findings showed that the level of shyness of most students is average. Also, the social acceptance status of students is in a relatively favorable situation. Also, the results of the research hypotheses showed that the two variables of social acceptance and shyness have a direct and significant relationship and correlation.

Keywords: Social Acceptance, Shyness, Female Elementary School Students in Dashti County

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-19]